

Lab nr 1

Wprowadzenie. Modelowanie w Scilab.

Program zajęć:

1. Organizacja zajęć:

- a. terminy zajęć – zgodnie z planem zajęć dla danej grupy dziekańskiej,
- b. forma zajęć – zajęcia zdalne z wykorzystaniem platform do zdalnego kształcenia (Zoom, eMeeting, eKursy),
- c. narzędzia – w związku z koniecznością kształcenia zdalnego, na zajęciach zdalnych wykorzystywane będzie środowisko symulacyjne Scilab,
- d. forma zaliczenia – dwa sprawdziany (testy) weryfikujące wiedzę – w połowie semestru oraz na końcu semestru.

2. Wprowadzenie do Scilab.

- a. Instalacja środowiska – <https://www.scilab.org> – wersja 6.1.0 (aktualne - wrzesień 2020)

Scilab (SCientific LABoratory) to w pewnym sensie darmowy odpowiednik Matlab-a. Środowisko symulacyjne do modelowania zjawisk fizycznych głównie za pomocą równań różniczkowych.

Nakładka Xcos zawiera bibliotekę gotowych bloków funkcyjnych, dzięki czemu można budować schematy układów automatyki i symulować działanie tych układów.

- b. W celu przećwiczenia wykorzystania środowiska Scilab do realizacji podstawowych operacji matematycznych pomocne są instruktaże umieszczone na stronach:

https://www.scilab.org/sites/default/files/Scilab_beginners_0.pdf

https://www.scilab.org/sites/default/files/Scilab_calculator.pdf

Proszę przećwiczyć (zgodnie z w/w tutorialiem) używanie:

- i. podstawowych funkcji,
- ii. operatorów,
- iii. deklarację macierzy, wektora,
- iv. operacje na macierzach i wektorach,
- v. generowanie przebiegów funkcji,
- vi. pisanie skryptów.

Dla osób chcących jeszcze bardziej poszerzyć swoje umiejętności wykorzystania środowiska Scilab – zestaw *tutoriali* na stronie:

<https://www.scilab.org/tutorials>

3. Wprowadzenie do Xcos.

- a. W celu przećwiczenia wykorzystania nakładki Xcos do modelowania i realizacji symulacji pomocne są instruktaże umieszczone na stronie:

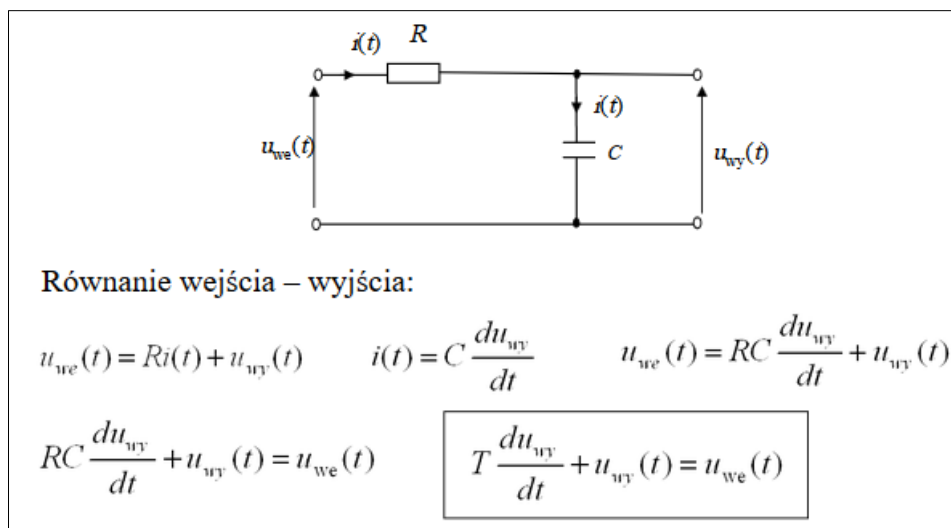
https://www.scilab.org/sites/default/files/Xcos_beginners_0.pdf

Proszę przećwiczyć (zgodnie z w/w tutorialiem) używanie:

- przeglądarki palet,
- zasady budowy prostych modeli – edycję dowolnego schematu,
- parametryzację modelu/schematu,
- wybór metod numerycznych i parametryzacja – ustawienia symulacji,
- zapisywanie wyników symulacji,
- maskowanie podukładów modelu – tworzenie superbloku,
- zasady modelowania równań dynamicznych w Xcos.

4. Model matematyczny obiektu.

- a. Analityczne wyznaczenie modelu matematycznego czwórnika RC – równanie różniczkowe – od strony fizyki/elektrotechniki/elektroniki.
b. Opracowanie modelu różniczkowego czwórnika RC.

- c. Budowa modelu czwórnika RC w Scilab - Xcos.

Chcemy znaleźć zależność $wy = f(we)$, czyli $u_{wy}(t) = f(u_{we}(t))$

Wychodzimy z równania różniczkowego (model matematyczny czwórnika RC w ramce powyżej) i dokonujemy przekształceń w celu otrzymania zmodyfikowanej postaci modelu matematycznego, który łatwo da się zaimplementować w Scilab (Xcos). ($T = R \cdot C$).

$$RC \frac{du_{wy}(t)}{dt} + u_{wy}(t) = u_{we}(t) - u_{wy}(t)$$

$$RC \frac{du_{wy}(t)}{dt} = u_{we}(t) - u_{wy}(t) \quad /: RC$$

$$\frac{du_{wy}(t)}{dt} = \frac{1}{RC} (u_{we}(t) - u_{wy}(t)) \quad / \int$$

$$u_{wy}(t) = \frac{1}{RC} \int_0^t (u_{we}(\tau) - u_{wy}(\tau)) d\tau$$

Powyższe równanie zostanie zamodelowane w Xcos (Rys. 1.).

Spis wykorzystanych elementów z przeglądarki palet:

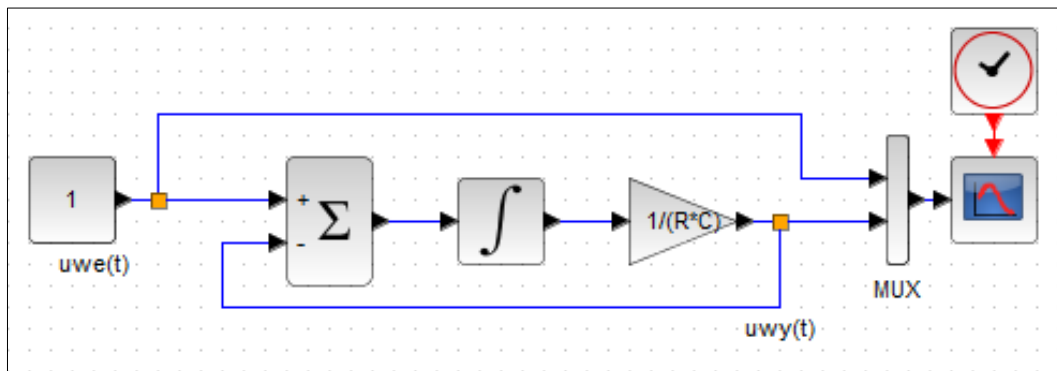
Źródła → CONST, CLOCK_c

Operacje matematyczne → SUMMATION, GAINBLK,

Systemy czasu ciągłego → INTEGRAL_m,

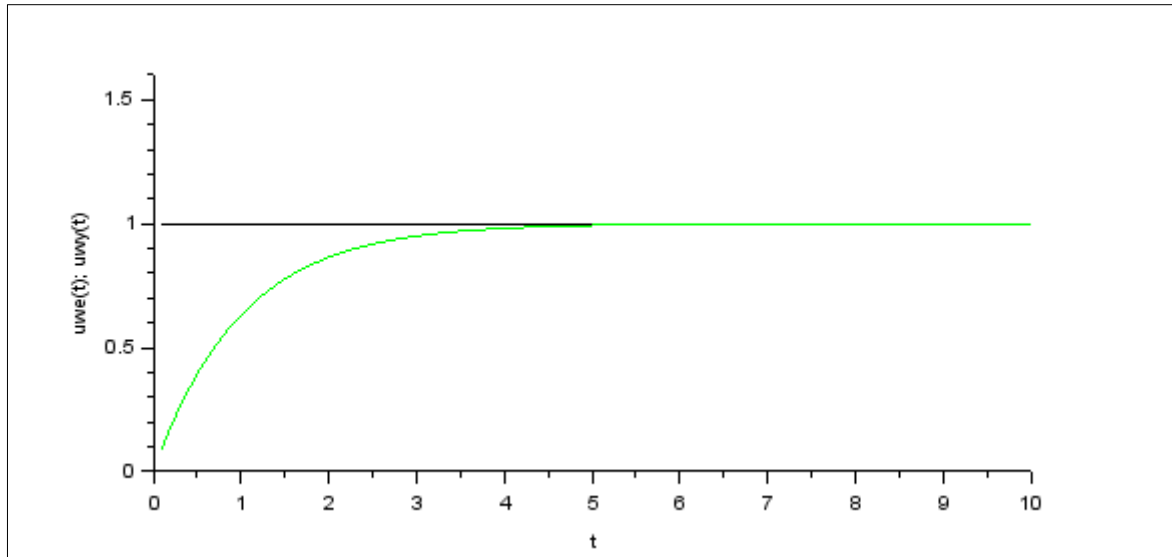
Trasowanie (Routing) sygnału → MUX,

Sinks → CSCOPE.

Rys. 1. Model czwórnika RC w Xcos

Dalej przedstawiono wyniki symulacji dla wartości stałych rezystancji i pojemności: $R=1$, $C=1$. Przebieg w kolorze czarnym to wymuszenie (sygnał wejściowy), przebieg w kolorze zielonym to odpowiedź czwórnika (sygnał wyjściowy).

Rys. 2. Przebiegi $u_{wy}(t)=f(u_{we}(t))$ dla $R=1$ i $C=1$

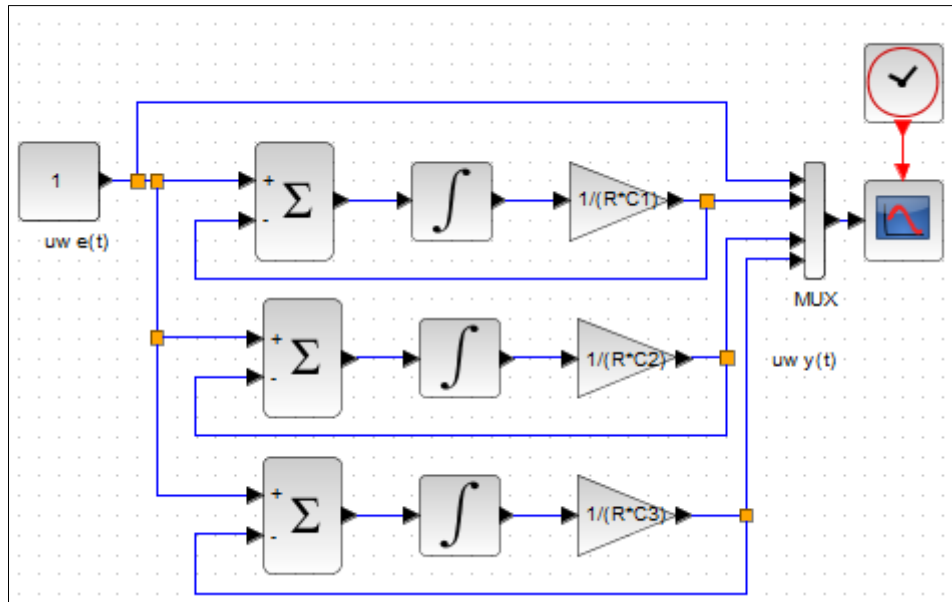
Formatowanie okienka w przebiegami – Edycja -> Właściwości osi.

5. Badania eksperymentalne czwórnika RC w Xcos – do samodzielnego wykonania.

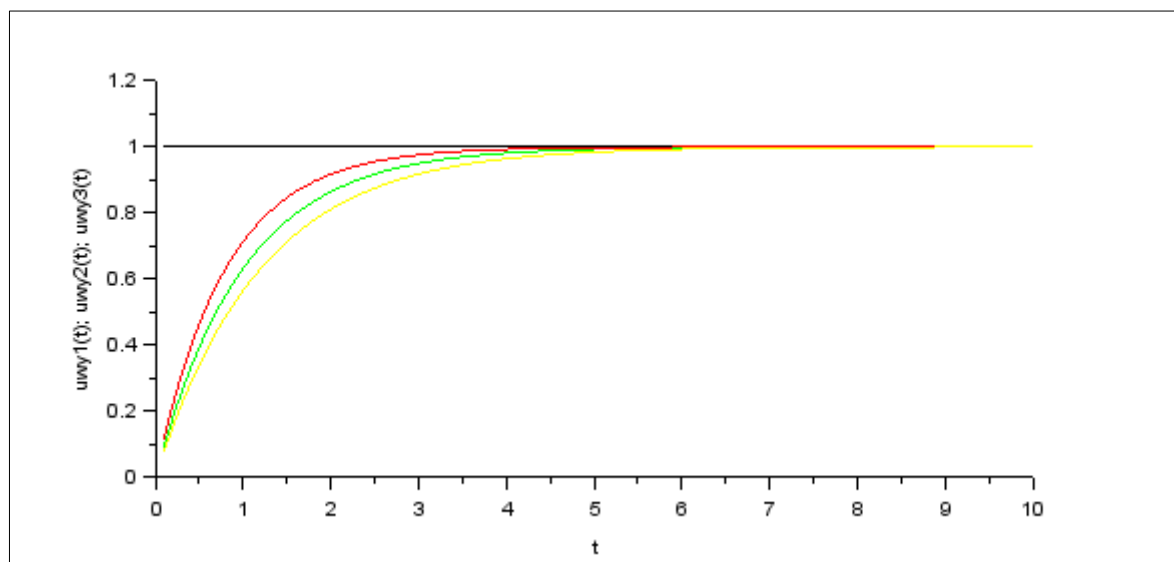
- Badanie odpowiedzi 3 modeli czwórników (RC_1 , RC_2 , RC_3) dla napięcia wejściowego stałego: $U_{we}=1V$. Wartości stałych: $R=1$, $C_1=1$, $C_2=0.8$, $C_3=1.2$
- Badanie odpowiedzi 3 modeli czwórników (R_1C , R_2C , R_3C) dla napięcia wejściowego stałego: $U_{we}=1V$. Wartości stałych: $C=0.1$, $R_1=1$, $R_2=2$, $R_3=3$
- Skomentować uzyskane przebiegi, skomentować wpływ stałych czasowych ($T=RC_x$ oraz $T=R_xC$) na kształt przebiegu sygnałów wyjściowych modeli czwórników.

Przykład rozwiązania 5a.:

Proszę pamiętać o deklaracji z poziomu Scilab-a wartości stałych R , C_1 , C_2 i C_3 przed parametryzowaniem bloków GAINBLK w Xcos.

Rys. 3. Modele czwórników RC_1 ; RC_2 ; RC_3 w Xcos

Rys. 4. Przebiegi $u_{wy}(t)=f(u_{we}(t))$ dla trzech czwórników: $R=1$ i $C_1=1$; $R=1$ i $C_2=0.8$; $R=1$ i $C_3=1.2$

Którym kolorem oznaczono dany czwórnik?